

Nr 6

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen.

I en till riksdagen den 30 december 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 38, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att godkänna, att stöd till lin- och hampodlingen skall utgå enligt i huvudsak de grunder, som angivits i propositionen.

Lin- och hampodlingen skall enligt beslut av 1951 års riksdag (prop. 1951: 192, JoU 47, rskr. 379) erhålla statligt stöd i form av pristillägg under en femårsperiod, avseende 1951—1955 års skördar. Enligt beslutet skall Kungl. Maj:t årligen fastställa de priser — riktpriser — vilka skall användas bland annat vid upprättandet av driftskalkyler till ledning för bestämmandet av det statliga pristillägget för den beredda fibern. Riktpriserna skall enligt gällande regler fastställas under hänsynstagande till priserna på andra grödor ävensom till att en odling av lämplig storleksordning skall kunna väntas. Staten skall emellertid icke ikläda sig någon garanti för att odlarna verkligen får ut riktpriserna. Odlarpriserna blir bland annat beroende på hur försäljningspriserna på beredd fiber utvecklar sig och hur beredningsverken skötes ekonomiskt.

Det statliga stödet åt linodlingen utgår enligt beslut av 1953 års riksdag (prop. 1953: 224, JoU 38, rskr. 340) till tre beredningsverk, nämligen beredningsverken i Laholm, Växjö och Mellansel. Stödet lämnas i form av dels ett allmänt pristillägg till alla beredningsverk, enligt beslut av 1953 års riksdag maximerat till 75 öre per kilogram fiber av spinnbar kvalitet, dels ett särskilt tillägg till verken i Växjö och Mellansel av 15 respektive 55 öre per kilogram.

I fråga om hampodlingen utgår det statliga stödet jämlikt beslut av 1953 års riksdag (prop. 1953: 195, JoU 31, rskr. 309) endast till beredningsverket i Visby. Stödet utgör ett till 75 öre per kilogram maximerat pristillägg för fiber av spinnbar kvalitet.

På förslag av Kungl. Maj:t har 1955 års riksdag (prop. 1955: 180, JoU 25, rskr. 320) beslutat, att det statliga prisstödet till lin- och hampodlingen enligt nuvarande grunder skall förlängas att gälla även 1956 års skörd.

I sammanhanget bör nämnas, att stödet åt lin- och hampodlingen icke prövats av Kungl. Maj:t eller riksdagen i anslutning till den år 1955 behandlade frågan angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter (prop. 1955: 198; JoU 39, rskr. 387).

I skrivelse den 19 mars 1955 har *statens jordbruksnämnd* framlagt förslag till fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen. Vid nämndens skrivelse har fogats en promemoria angående dylikt stöd med bilagor samt yttrande från arbetsmarknadsstyrelsen över ett inom nämnden utarbetat förslag om sammanslagning av linberedningsverken i Laholm och Växjö.

Över jordbruksnämndens förslag har, efter remiss, utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, 1954 års öutredning, Sveriges utsädesförening, lantbruksakademien, hushållningssällskapen i Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Gävleborgs, Jämtlands, Västernorrlands samt Gotlands län, Riksförbundet Lin och hampa, som tillika överlämnat yttranden från samtliga lin- och hampberedningsverk, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund och Textilrådet. Textilrådet har därvid såsom eget yttrande överlämnat ett från Svenska lin-, jute- och hampindustriföreningen 1939 infordrat yttrande.

I skrift den 12 september 1955 har *ordföranden i Växjö stadsfullmäktige, konsuln Carl Petri* såsom representant för staden hemställt om förslag till riksdagen om sådana åtgärder, att linberedningsverket i Växjö — för att kunna fortsätta sin verksamhet i nämnda stad — skall få behålla sin tillverkningskvot och sitt statliga stöd i samma proportion som laholmsverket. Häröver har, efter remiss, jordbruksnämnden avgivit utlåtande den 27 september 1955, varvid tillika överlämnats ett yttrande av Lantbruksförbundets revisionsbyrå aktiebolag.

Vidare har jordbruksnämnden med eget yttrande den 4 oktober 1955 överlämnat dels en framställning av *Gotlands hampodlareförening u. p. a., Visby*, om förlängning från tio till 20 år av amorteringstiden för föreningen lämnade hampberedningslån ur hemslöjdslånefonden, dels en i anledning härav gjord framställning av *Riksförbundet Lin och hampa* om sådan ändring av gällande bestämmelser för lån från hemslöjdslånefonden, att återbetalningstiden för dylika lån ändras från högst tio år till högst 20 år samt om förlängning av återbetalningstiden till 20 år för redan beviljade lån från ifrågavarande fond. Häröver har — efter remiss — statskontoret avgivit utlåtande den 14 samt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen den 18 oktober 1955.

I jordbruksnämndens skrivelse den 19 mars 1955 har framlagts principförslag beträffande omfattningen och utformningen av det statliga stödet åt lin- och hampodlingen från och med 1956 års skörd.

Jordbruksnämndens förslag innebär i huvudsak, att allmänt statligt stöd även i fortsättningen skall lämnas odlingen av spånadslin och hampa, i stort sett motsvarande det skydd, som andra jordbruksprodukter i genomsnitt åtnjuter. Giltigheten av ett beslut om allmänt stöd bör enligt nämnden ej på förhand tidsbegränsas. Emellertid bör självfallet frågan om statligt stöd kunna tagas upp till omprövning, därest väsentligt ändrade förhållanden skulle inträffa.

Beträffande *spånadslin* innebär förslaget, att det allmänna prisstö-

det liksom under senare år skall maximeras till 75 öre per kilogram lin-fiber av spinnbar kvalitet. Vidare bör enligt jordbruksnämnden det särskilda pristillägget till linberedningsverket i Mellansel av 55 öre per kilogram spinnbar linfiber oförändrat utgå tills vidare. Möjlighet bör dock finnas att när som helst ompröva detta stöd. Det nu till linberedningsverket i Växjö utgående särskilda pristillägget av 15 öre per kilogram spinnbar linfiber föreslås däremot skola slopas. Därjämte bör enligt nämnden frågan om fortsatt stöd åt Östra Götalands linodlareförenings linberedning i Växjö göras beroende av att verksamheten därstädes överflyttas till verket i Laholm. Nämnden har nämligen funnit, att en dylik överflyttning skulle medföra, bland annat, en sådan reduktion av beredningsverkens behov av statsstöd, att det icke synes möjligt för staten att i fortsättningen stödja linodlingen oavsett om den föreliggande besparingsmöjligheten tillvaratages av beredningsverken eller icke.

I fråga om h a m p a föreslås det statliga stödet även i fortsättningen skola utgå enligt oförändrade grunder. Detta innebär, att utöver det stöd, som genomsnittligt lämnas övriga jordbruksprodukter, ytterligare skydd skall kunna utgå. Sammanlagt skall stödet dock icke få överstiga 75 öre per kilogram spinnbar hampfiber. Det särskilda skyddet för hampan motiverar nämnden bland annat med det speciella värde, hampodlingen har för det gotländska jordbruket samt för sysselsättningen och därmed befolkningsutvecklingen på Gotland.

Av de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över jordbruksnämndens förslag till fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen, tillstyrker alla med undantag av statskontoret och hushållningssällskapet i Kronobergs län förslaget i dess helhet eller lämnar detsamma utan väsentlig erinran. Statskontoret förordar för sin del, att även beredningsverket i Mellansel skall nedläggas. Kronobergs läns hushållningssällskap framhåller önskvärdheten av att åt odling och beredning av lin även framdeles lämnas statligt stöd av sådan storlek, att linberedningsverket i Växjö kan bibehållas.

I propositionen lämnas å s. 5—13 en närmare redogörelse för jordbruksnämndens framställning i ärendet samt å s. 14—22 en redogörelse för innehållet i däröver avgivna remissyttranden. Vidare gives å s. 22—32 en närmare redogörelse för de förutnämnda framställningarna från ordföranden i stadsfullmäktige i Växjö samt från Gotlands hampodlareförening u. p. a. och Riksförbundet Lin och hampa ävensom för remissyttranden i anledning därav. Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionen i dessa delar.

Departementschefen har anfört följande.

»I syfte att trygga vårt lands försörjning med lin och hampa utgick under 1940-talet ett omfattande statligt stöd åt den inhemska odlingen och beredningen av lin och hampa dels i form av lån och bidrag till uppförande av lin- och hampberedningsverk, dels såsom årliga bidrag för att stödja priset på lin- och hampalm. Det tillskott till försörjningen på detta område, som

därigenom erhöles, var av stort värde. De statliga stödåtgärderna medförde emellertid betydande kostnader. Sedan mera normala förhållanden inom världshandeln åter inträtt i slutet av 1940-talet, aktualiserades frågan om omfattningen av det fortsatta statliga stödet åt lin- och hampodlingen.

På grundval av ett utav 1949 års lin- och hamputredning framlagt förslag fattade riksdagen år 1951 principbeslut om fortsatt statligt stöd åt odlingen av begränsad omfattning under femårsperioden 1951—1955. Vidare företogs bland annat vissa ändringar i det tekniska systemet för stödet. Som motiv för det fortsatta stödet åberopades såväl beredskaps- och försörjnings-skäl som odlingens och beredningens betydelse ur lokal synpunkt för jordbruket och näringslivet i övrigt. Begränsningen till en femårsperiod föranleddes av att det å ena sidan i dåvarande världsläge icke ansågs lämpligt att på långt sikt taga ställning till frågan om lin- och hampodlingens framtida uppehållande samt att det å andra sidan ur såväl odlings- som beredningssynpunkt ansågs vara av vikt, att den tidsperiod, som stödet skulle avse, icke begränsades alltför snävt. I riksdagsbeslutet förutsattes emellertid, att — därest så skulle påkallas av ändrade förhållanden — en förnyad prövning av frågan om beredningsverkens bibehållande skulle kunna ske under loppet av femårsperioden. Genom beslut av 1955 års riksdag förlängdes stödet att gälla även 1956 års skörd.

Under nyssnämnda period har två av linberedningsverken (i Gimo och Hybo) samt det ena av hampberedningsverken (i Värmbol) upphört med sin verksamhet. Samtidigt har de kvarvarande beredningsverkens konkurrenskraft stärkts, trots att de under denna tid stigande arbetslönerna och sjunkande världsmarknadspriserna medfört nya svårigheter för den inhemska lin- och hamphanteringen. Då den tid, som 1951 och 1955 års riksdagsbeslut avsåg, snart går till ända, torde frågan om fortsatt stöd till lin- och hampodlingen nu få underställas riksdagen för prövning.

Det förslag, som statens jordbruksnämnd framlagt och som även tillstyrkts i flertalet remissyttranden, innebär i fråga om linodlingen i stort sett, att principbeslut skall fattas om fortsatt allmänt stöd, till storleken i huvudsak motsvarande det skydd, som andra jordbruksprodukter i genomsnitt åtnjuta, varvid dock den nuvarande maximeringen av det allmänna pristillägget till 75 öre för kilogram fiber av spinnbar kvalitet skall bibehållas. Nämnden anser vidare att, om stödet åt linodlingen genom ett sådant beslut inordnas i det allmänna jordbruksskyddet, skäl ej föreligger att på förhand tidsbegränsa stödet. Att omprövning skall kunna ske vid ändrade förhållanden förutsätter dock nämnden vara självfallet. Det allmänna pristillägget föreslås inom angivna maximiram skola fastställas på samma sätt, som skett sedan år 1951, och således bli beroende av produktionskostnaderna samt priset på utländsk fiber. Det så bestämda allmänna pristillägget föreslår nämnden skola bli lika stort för den linberedningsverksamhet, vilken bedrivs av Hallands linodlareförening, som för den, vilken bedrivs av Östra Götalands linodlareförening, varvid dock fortsatt stöd åt den sistnämnda för-

eningens beredningsverksamhet skall göras beroende av att verksamheten överflyttas till den förstnämnda föreningens anläggningar i Laholm. I fråga om linodlingen i Norrland (linberedningsverket i Mellansel) föreslår nämnden, att liksom nu ett extra pristillägg av 55 öre för kilogram spinnbar fiber utöver det allmänna pristillägget skall utgå tills vidare. Möjlighet bör dock enligt nämnden finnas att när som helst ompröva detta stöd.

Det för 1954 års skörd utgående allmänna pristillägget för linfiber motsvarar omkring 20 procent av priset för den till pristillägg berättigade fibern. Procenttalet är ungefär detsamma, varmed de inhemska priserna på jordbruksprodukter hösten 1954 genom det gällande gränsskyddet översteg de internationella priserna. Enligt jordbruksnämnden torde i vart fall linberedningsverket i Laholm kunna bedriva sin verksamhet innanför ett dylikt generellt gränsskydd. Såvitt jag kunnat finna, kan linodlingen och den därpå grundade linberedningen i södra Sverige nu anses vara stabiliserad och i konkurrenshänseende jämförlig med annan jordbruksproduktion. Såsom jordbruksnämnden framhållit, är det rimligt, att linodlingen erhåller samma stöd som produktionen i övrigt på jordbruksområdet. Vid sådant förhållande bör stödet icke på förhand begränsas till att avse viss tid. Att omprövning skall ske vid ändring i förhållandena är dock självklart. I enlighet med nämndens förslag bör även den nuvarande maximeringen av det allmänna pristillägget till 75 öre per kilogram spinnbar linfiber bibehållas tills vidare.

De för 1954 års skörd utgående statliga pristilläggen för linfiber till beredningsverket i Växjö motsvarar enligt jordbruksnämnden omkring 26 procent av varuvärdet. Nämnden har funnit det tveksamt, huruvida beredningsverket kan drivas med ett på nyss angivet sätt maximerat allmänt stöd. Emellertid har Östra Götalands linodlareförening förklarat, att föreningen för växjöverkets del icke ifrågasätter något stöd utöver ett allmänt pristillägg, beräknat på grundval av laholmsverkets produktionskostnader. Föreningen har dock därvid förutsatt, att dess stödberättigade tillverkningskvot skall ökas. Enär någon ökning av linodlingen i nuvarande läge icke torde böra sättas i fråga, skulle emellertid den av föreningen förutsatta omfördelningen av tillverkningskvantiteterna medföra en minskad avverkning vid laholmsverket med ökade produktionskostnader för detta verk som följd. Då kostnaderna vid laholmsverket liksom hittills bör läggas till grund för beräkningen av det allmänna pristillägget, skulle följderna bli ett ökat anspråk på statsstöd åt linhanteringen. Enligt vad jag inhämtat har emellertid växjöföreningen vid föreningsstämma den 23 juni och den 30 september 1955 beslutat om fusion med Hallands läns linodlareförening i enlighet med ett av styrelsen för förstnämnda förening framlagt förslag till fusionsavtal. Laholmsföreningen har för sin del beslutat godkänna sagda avtal. Därmed synes förevarande problem ha fått en såväl ur statsfinansiell synpunkt som med hänsyn till linhanteringen ändamålsenlig lösning.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande över jordbruksnämndens förslag till nedläggning av linberedningsverket i Växjö uttalat, att i samband med

ett nedläggande av verket vissa ersättningar bör utgå till arbetstagarna, varvid de vid avvecklingen av hampberedningsverket i Värmbol tillämpade ersättningsgrunderna bör tillämpas. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som är förknippade med nedläggning av driften vid växjöverket, synes det även enligt min mening motiverat, att vissa åtgärder vidtages för att för personalen mildra de ekonomiska följderna av nedläggelsen. Därvid bör liksom i andra liknande fall i första hand komma i fråga åtgärder, som syftar till att skapa nya sysselsättningsmöjligheter. Därest fråga skulle uppstå om ytterligare stöd i form av direkta anslag för att lindra de ekonomiska svårigheter, som övergångsvis kan uppstå för personalen, synes denna böra tagas upp till behandling i annat sammanhang. Det torde böra uppdragas åt arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med jordbruksnämnden närmare följa utvecklingen.

Vad därefter angår linodlingen i Norrland (linberedningsverket i Mellansel) utgår nu till denna ett till 55 öre per kilogram maximerat extra pristillägg. Av de utredningar, som jordbruksnämnden låtit företaga, framgår att ifrågasvarande linberedningsverk för närvarande icke har möjlighet att driva sin verksamhet utan ett särskilt pristillägg utöver det allmänna pristillägget. Utredningsmaterialet ger även vid handen, att man ej heller torde kunna räkna med någon minskning av detta särskilda stödbehov under den närmaste framtiden. Enligt nämnden har emellertid företagsledningen upplyst, att man icke torde behöva begära någon höjning av det särskilda pristillägget, om en sänkning av det allmänna pristillägget sker.

Jordbruksnämnden har erinrat om att som motiv för stödet åt mellanselsverket har, förutom beredskapsintresset, anförts det särskilda värde, som en linodling i Norrland kan anses äga för jordbruket därstädes genom att erbjuda möjlighet till variation i produktionsinriktningen. Å andra sidan har emellertid påpekats, att antalet norrländska linodlare är mycket begränsat, varför de betydande belopp av allmänna medel — såväl totalt som per odlare räknat — vilka utbetalas till stöd åt linproduktionen i Norrland, knappast kan sägas komma det norrländska jordbruket i allmänhet till godo. Enligt nämnden bör frågan om ett fortsatt stöd åt den norrländska linproduktionen avgöras i huvudsak genom en avvägning mot kostnaderna för och vinsten av andra möjligheter att tillgodose det norrländska jordbruket. Nämnden är för sin del tveksam om huruvida en sådan avvägning kommer att utfalla till förmån för ett bibehållande av det extra norrlandsstödet men motsätter sig icke, att detta får utgå tills vidare.

Även om de betydande belopp av allmänna medel, som linodlingen i Norrland drager, icke kommer det norrländska jordbruket i allmänhet till godo, finner jag dock, i likhet med vad som framhållits i flera remissyttranden, det vara angeläget, att de möjligheter, som erbjuder sig att bereda de norrländska jordbrukarna tillfälle till en mera mångsidig produktion, tillvaratas. Härvid bör även beaktas, att också i fråga om annan jordbruksproduktion det statliga stödet är högre i Norrland än i landet i övrigt. Jag finner mig därför böra förorda, att särskilt stöd även i fortsättningen skall utgå till den norrländska linproduktionen. Det särskilda pristillägget torde

tills vidare böra maximeras till 55 öre för kilogram spinnbar linfiber. Med hänsyn till de förhållandevis höga kostnaderna för stödet till denna produktion bör en omprövning av stödet ske senast efter tre år.

I fråga om hampodlingen har jordbruksnämnden föreslagit ett fortsatt, icke tidsbegränsat stöd efter nu gällande grunder. Bland annat avses sålunda stödet skola maximeras till 75 öre för kilogram spinnbar hampfiber. Liksom i fråga om linodlingen har nämnden vidare i sitt förslag förutsett, att frågan om det statliga stödet åt hampodlingen skall tagas upp till omprövning, om väsentligt ändrade omständigheter skulle inträffa. Nämnden har i sin framställning anfört, att det nuvarande statliga stödet åt hampodlingen är ungefär dubbelt så stort som det genomsnittliga skyddet för våra jordbruksprodukter. Emellertid har nämnden funnit, att flera skäl likväl kan åberopas för ett fortsatt extra stöd åt hampodlingen utöver det allmänna jordbruksskyddet. Den har därvid framhållit, bland annat, hampodlingens speciella värde för jordbruksproduktionen på de gotländska myrmarkerna samt hamperedningens betydelse för näringslivet och den industriella sysselsättningen på Gotland. De av nämnden i detta hänseende framförda synpunkterna har kraftigt understrukits av flertalet utav de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över nämndens förslag. För min del anser jag nu liksom år 1953, då frågan om det fortsatta stödet åt hampodlingen senast behandlades, att såväl jordbrukspolitiska som sysselsättningspolitiska skäl talar för ett fortsatt stöd åt den gotländska hamphanteringen. Jag vill sålunda i likhet med remissinstanserna förorda det av nämnden framförda förslaget härutinnan. Frågan om fortsatt stöd bör emellertid tagas upp till omprövning vid ändring i förhållandena.

I fråga om det tekniska system för statsstödet till linodlingen, som riksdagen antog år 1951, har jordbruksnämnden framhållit, att detsamma synes ha fungerat tillfredsställande. Nämnden har därför föreslagit, att systemet skall tillämpas även i fortsättningen. Även i fråga om stödet åt hampodlingen har nämnden föreslagit ett oförändrat tekniskt system. Här emot har jag icke något att erinra. Statsmakterna bör sålunda före odlingens början fastställa dels de kvantiteter fiber, för vilka stöd skall utgå, dels det pris, som odlarna anses böra erhålla per kilogram halm. Vid bestämmandet av sistnämnda pris bör hänsyn liksom hittills tagas både till priserna på andra grödor och till önskvärdheten av att den avsedda odlingen av lin och hampa skall erhållas. Detta odlarpris, vilket liksom nu ej skall ha karaktären av något statligt garantipris, skall användas vid upprättandet av driftskalkyler för beredningsverken och på så sätt bli en av utgångspunkterna för beräkningen av storleken utav de statsbidrag, som skall utgå per kilogram fiber. Frågan om pristilläggens storlek bör liksom för närvarande upptagas till behandling vid den tidpunkt, då beredningen av halmen skall börja, d. v. s. i slutet av det kalenderår, då odlingen skett, eller i början av året där efter. Därvid bör man på basis av dels det förut angivna odlarpriset, dels vad som är känt eller kan beräknas i fråga om produktionskostnaderna, dels de utförsäljningspriser, som kan antagas komma att erhållas, fastställa det

pristillägg, som skall utgå för produktionen av spinnbar fiber. Vid dessa kalkyler torde man beträffande skördens storlek och kvalitet liksom hittills böra utgå från vad som förutsatts vid fastställandet av riktpriiset. För det fall att produktionsvolymen mera avsevärt skulle avvika från vad som beräknats, synes emellertid möjlighet böra finnas att taga viss hänsyn därtill. Vidare bör liksom för närvarande de förändringar i produktionskostnader och utförsäljningspriser, som inträffar efter det pristillägget fastställts, i princip ej få föranleda någon justering av detta. Möjlighet bör dock finnas att jämka pristillägget, därest mera avsevärda förändringar i det allmänna prisläget för fibern skulle inträffa.

För att odlarna skall kunna få betalning för sin halm utan alltför stort dröjsmål, är det önskvärt, att pristilläggen skall kunna utbetalas så snart som möjligt. Hinder torde därför ej heller i fortsättningen böra möta för Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att medge att vissa belopp utbetalas till verken i avräkning på de pristillägg, som senare kommer att definitivt fastställas.

Pristilläggens storlek torde med tillämpning av nu angivna principer liksom hittills få fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden. Vidare synes pristilläggen även i fortsättningen böra bestridas av medel, som av riksdagen anvisas under reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Jag torde härefter få beröra den av Gotlands hampodlareförening och Riksförbundet Lin och hampa väckta frågan om amorteringstidens längd för lin- och hampperedningslån. Därvid torde jag först få erinra något om hittills gällande bestämmelser i förevarande avseende. För linberedningslån från hemslöjdslånefonden gällde före det andra världskriget en amorteringstid av 15 år. Vidare var dylikt lån — liksom för övrigt även senare varit fallet beträffande både lin- och hampperedningslån med undantag för en kortare tid år 1940 — amorteringsfritt under de två första åren av lånetiden. Vad amorteringstiden angår behandlades frågan härom ganska ingående i samband med den utvidgning av stödet åt spånadsväxtodlingen, som genomfördes år 1940. Med hänsyn till att de då ifrågasatta lin- och hampperedningsanläggningarna förutsattes få en ganska begränsad varaktighet fastställdes, att amorteringstiden skulle göras relativt kort och maximeras till 15 år. Vid den ytterligare utökning av stödet till spånadsväxthanteringen, som genomfördes år 1941, uttalades bland annat, att ägarna av lin- och hampperedningsanstalterna borde verkställa sådana amorteringar å statslånen, att värdet å anläggningarna vid utgången av den då beslutade garanti-tiden (åren 1942—1946) skulle vara nedskrivet till ett skäligt belopp. Med hänsyn härtill nedsattes amorteringstiden för lin- och hampperedningslån till fem år. Vid fastställandet av grunderna för det fortsatta stödet åt lin- och hampodlingen år 1951 förlängdes amorteringstiden för nämnda lån ånyo. Enligt nu gällande bestämmelser skall sålunda lån, som beviljats efter den 1 juli 1951, amorteras under en tid av högst tio år. Lån, som före sagda dag beviljats beredningsverk, vilket vid prövningen år 1951 ansågs böra bi-

behållas under perioden 1951—1955, skall amorteras under en tid av högst tio år, räknat från den 1 juli 1951.

Av vad nu anförts torde framgå, att amorteringstiden för lin- och hampberedningslånen ur hemslöjdslånefonden i viss utsträckning rönt inflytande av den för det statliga stödet åt lin- och hamphanteringen fastställda tiden. Jag har i det föregående föreslagit, att någon begränsning icke skall ske av den tid, under vilken fortsatt statligt stöd till ifrågavarande hantering skall utgå. Bland annat med hänsyn till de möjligheter till omprövning av stödet, som förutsattes härvid, finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka en generell förlängning av den nu gällande amorteringstiden för omförmälda lån. Enligt min mening torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att efter ansökning i varje enskilt fall medge förlängning av återbetalningstiden för redan beviljade lån med för linberedningslån högst fem år och för hampberedningslån högst tio år.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att statligt stöd i form av pristillägg även i fortsättningen skall lämnas odlingen av spånadslin och hampa samt att stödet till storleken i huvudsak skall motsvara det skydd, som andra jordbruksprodukter i genomsnitt åtnjuter. Stödet föreslås dock skola maximeras till 75 öre per kilogram spinnbar fiber. I fråga om linodlingen skall det allmänna pristillägget liksom hittills baseras på produktionsförhållandena vid linberedningsverket i Laholm. Något särskilt pristillägg föreslås icke skola utgå till Östra Götalands linodlareförenings linberedning i Växjö med hänsyn till att denna beredning enligt ett mellan nyssnämnda förening och Hallands läns linodlareförening ingånget avtal skall överflyttas till beredningsverket i Laholm, varvid beredningsverket i Växjö nedlägges. Till linberedningsverket i Mellansel föreslås oförändrat skola utgå ett tills vidare till 55 öre per kilogram spinnbar linfiber maximerat särskilt pristillägg. Pristilläggen för lin- och hampfiber avses alltjämt skola bestridas av medel, som riksdagen må anvisa under reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Det sålunda utformade statliga stödet bör enligt Kungl. Maj:ts förslag utgå tills vidare, dock att omprövning förutsattes skola ske vid ändring i förhållandena. Beträffande den norrländska linodlingen föreslås emellertid en sådan omprövning skola äga rum senast efter tre år med hänsyn till de förhållandevis höga kostnaderna för denna odling.

Det av riksdagen år 1951 antagna tekniska systemet för statsstödet till lin- och hampodlingen anser Kungl. Maj:t böra tillämpas även i fortsättningen.

I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet, att linodlingen i princip skall åtnjuta samma grad av prisstöd som andra jordbruksprodukter. Liksom hittills bör stödet lämnas i form av ett allmänt pristillägg. Med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter bör därjämte särskilt prisstöd tills vidare givas den norrländska linodlingen. I fråga om de allmänna och särskilda pristilläggens storlek finner utskottet Kungl. Maj:ts förslag väl avvägt.

Vad beträffar hampodlingen har i propositionen anförts, att det nuvarande statliga stödet åt denna odling är ungefär dubbelt så stort som det genomsnittliga skyddet för våra jordbruksprodukter. Kungl. Maj:t har dock funnit, att såväl jordbrukspolitiska som sysselsättningspolitiska skäl talar för fortsatt extra stöd åt den gotländska hamphanteringen utöver det allmänna jordbruksskyddet. Utskottet har ingenting att erinra däremot. Emellertid vill utskottet ifrågasätta, huruvida icke det maximerade stödet åt den gotländska hampodlingen bör givas formen av ett allmänt bidrag, motsvarande det genomsnittliga jordbruksskyddet, och därutöver ett särskilt bidrag med hänsyn till de föreliggande speciella förhållandena.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande grunderna för det fortsatta stödet åt lin- och hampodlingen föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet vill emellertid i sammanhanget understryka, att jordbruksnämnden och arbetsmarknadsorganen bör beakta de arbetsmarknads-mässiga konsekvenser, som uppkommer till följd av nedläggandet av beredningsverket i Växjö, samt medverka till en omplacering av den därvid friställda arbetskraften. Därest omständigheterna därtill föranleder bör enligt utskottets mening prövas huruvida icke, såsom var fallet vid avvecklingen av beredningsverket i Värmbol, viss ekonomisk ersättning bör lämnas arbetstagare, som icke kunnat beredas ny sysselsättning.

Utskottet har intet att erinra mot att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att efter ansökning i varje enskilt fall medgiva förlängning av återbetalningstiden för beviljade lin- och hamperedningslån med högst fem respektive tio år.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna, att stöd till lin- och hampodlingen skall utgå enligt i huvudsak de grunder, som angivits i det föregående.

Stockholm den 6 mars 1956

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Lage Svedberg, Bertil Andersson, Hansson*, Eskilsson, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Kristiansson och Uno Olofsson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Antby, Jonsson i Strömsund, Sköld, Ahlsten*, Svensson i Vä och Nilsson i Lönsboda.

* Ej närvarande vid justeringen.